СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 75. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 1-го квітня 1938. No. 75. Jersey City, N. J., Friday, April 1, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ТОРНАДО ЗМІВ З ЛИЦЯ ЗЕМЛІ ЦІЛЕ МІСТО

ПІКИН (Илинойс). — Пять середніх стейтів навістив страшний торнадо, що тревав лише пять мінут, але спричинив величезні шкоди, вбив 27 осіб та ранив кількасот людей. Містечко Пікин, що має 1,500 мешканців і 300 домів, торнадо змів з лиця землі. Зо всіх будинків лишилися лише два цілі. Навіть церкви, школи і державні будинки обернулися в руїни. Наперед над містечком панувала злива получена із звичайним вітром. Далі надворі майже цілком стемніло і в одній стороні появилася повітряна труба, яка в зловіщий спосіб почала зближатися до міста. Коли надійшла на місто, то покрутила всіми будинками наче будовами з карт і після цього пішла далі. Розвалені будинки присипували нещасних мешканців. Зпід руїн доносилися страшні стогони. На місце нещастя поприїздили рятункові стації з інших міст, а також пожежники і відділи міліції. Рятунок спинювало ще й те, що внаслідок ушкодження електровні в місті запанувала темнота. Торнадо посунувся в інші стейти і також накоїв у них чимало лиха.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАЯВЛЯЄ, ЩО НЕ ХОЧЕ БУТИ ДИКТАТОРОМ.

ВОРМ СПРИНГС (Джорджія). — Президент Рузвелт заявив, що він цілком не має наміру ставати диктатором, як це йому противники реорганізаційного закону закидають. Він також сказав, що він навіть не має прикмет, потрібних до диктаторства. Далі президент говорив, що шанує чесних опонентів і вважає нерозумним відкидати розумну критику.

ЛІМЕН НЕ ПІДПИСАВ ПРОТИКОМУНІСТИЧНОГО ЗАКОНУ.

ОЛБАНІ. — Губернатор нюйорського стейту, Лімен, не хотів підписати протикомуністичного закону, який перейшов великою більшістю голосів у стейтовій леґіслятурі. На основі цього закону заборонялося всім комуністам і всім радикалам, які прямують до повалення нинішнього американського демократичного устрою, займати якінебудь посади в адміністрації краю і в суспільнім навчанні. Лімен свою відмову оправдував так, що, мовляв, цей закон є в основі недемократичний і він готов обмежувати в Америці свободу слова та переконань.

МЕКСИКО ПІД НАТИСКОМ АМЕРИКИ.

ВАШИНГТОН. —Секретар стейту, Гол, вислав до мексиканського уряду ноту, в якій говорить, що Америка не перечить мексиканського права вивлащувати американські компанії на своїй території, але за міжнародним правом Мексико мусить за сконфісковані добра заплатити. Подібну ноту вислав і англійський уряд. Сподіваються, що внаслідок захитання цілої мексиканської фінансової системи Мексико не має найменших виглядів сплатити ці компанії, а тому остаточно мусітиме назад повернути чуже сконфісковане майно.

ПРИДУМУЮТЬ СПОСІБ НА ПРОДОВЖЕННЯ ЖИТТЯ.

БОЛТИМОР. — Учені Американського Інституту Прохархування ствердили, що їм удалося знайти спосіб на продовження життя. Покищо цей спосіб вони випрактикували, як звичайно, на щурах. Їм удалось подвоїти довготу життя щурів. Тепер вони цілком поважно думають примінити той спосіб до людського життя і також подвоїти його. Пересічний вік людини був би не 60, але 120 років. Цей спосіб заключається в тому, що в молодечькому віці даного сотворіння треба штучно контролювати доступ кальорій до його орґанізму. Іншими словами, цей спосіб не придатний для старших осіб. А можна його зачинати практикувати щойно на малих дітях.

ВИНИЩУЮТЬ СУХОТИ.

НЮ ЙОРК. — Комісар здоровля нюйорського стейту, д-р Едвард Годфрей, перед зібранням лікарів заявив, що впродовж наступних 50 літ недуга сухіт (туберкульози) буде цілковито винищена. В тому напрямку вже пороблено великі кроки вперед, говорив він. В 1900 році на 100,000 вмирало 200 осіб на ту недугу. Нині вмирає лише 55.

ЗАЧИНАЮТЬ БУДОВУ ПАВІЛЬОНІВ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський стейт розпочав будову своїх павільонів на виставовій площі біля Ню Йорку. На ту ціль стейт має призначених два міліони двіста тисяч долярів. Також „Дженерал Електрик Ко." заявила, що в короткому часі приступить до будови павільону, в якому представить „електричні чуда".

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ПРЕЗИДЕНТ ЗА ВІДКРИТТЯ ГРАНИЦЬ АМЕРИКИ ДЛЯ ПОЛІТИЧНИХ УТІКАЧІВ.

У розмові з ґазетярами президент Рузвелт, сидячи при кермовім колесі свого авта, на вакаціях у Ворм Спрингз, Джорджія, заявився за допущення до Америки осіб, переслідуваних урядами чужих держав.

МІНІСТЕР ОСВІТИ ПРОТИ ПОХВАЛЬНИХ НОТ ДІТВОРІ.

Міністер освіти на Онтеріо, проф. Донкан Артур, натаврував існуючу по школах систему наділювання учеників місячними рапортами, що означують їхній поступ у науці. Такий спосіб іспитів тільки викликує в дітей оґірчення, жорстоке суперництво й змушує їх до перегонів за почесті й перші місця. Така система є дуже шкідлива на пізніший вислід у науці і на вдачу дітей. Діти родяться з ріжними успосібленнями й умовими здібностями і не можна їх учити одною мірою виховних вимог.

1,000 ДОЛЯРІВ У ЗОЛОТІ В ПАНТОФЛЯХ.

У Тчеві підчас контролі на кордоні викрили в вантажному ваґоні варшавського поїзду в картоновій посилці пантофлі, а в них 1,000 долярів у золоті. Посилку заквестіонували, а проти винуватих повели слідство.

СЕКТА „МУДРИХ БРАТІВ".

В Болгарії має великий мир одна релігійна секта, що називається сектою „Мудрих Братів". Сьогодні начисляє вона до 50 тисяч визнавців у цілому краю. „Мудрі Брати" не їдять мяса, не пють алькоголю, не подорожують поїздами, автобусами, ані навіть возами, лише ходять пішки, як святі апостоли, — не пють навіть керничої води. Вони проживають цілими громадами по лісах, у дуже бідних, примітивних халабудах. Пють воду просто з лісових джерел. Провідником цієї секти є болгарський учений, проф. Данів, який голосить євангеличну любов ближнього, християнські чесноти та простоту обичаїв і твердить, що причиною сьогоднішнього лихоліття в цілому світі є віддалення людини від матери-природи.

УКРАЇНЦІ Й БІЛОРУСИНИ В „КОМПАНІЇ ІМ. МІЦКЕВИЧА" В ЕСПАНІЇ.

З брошури „Шість місяців боїв у компанії ім. Міцкевіча" (Мадрид, 1937, накладом 13-тої Міжнародньої Бриґади) ясно, що в тій компанії є 162 вояки, а це 130 поляків, 22 жиди, 5 українців і 5 білорусинів. Де вже нема українців? Де вже нема нашого „русина-вояка"?

ОБЛИЛИ ХЛОПЦЯ НАФТОЮ Й ПІДПАЛИЛИ.

В Соснівці (Польща) до проходячого 16-літнього Й. Ліхта наблизилися два чоловіки. Один з них облив його нафтою, а другий підпалив. Хлопець в ту мить станув у полумю. З криком з болю зачав бігти перед себе. На вулиці настав переполох. Кілька прохожих кинулися рятувати нещасного й погасили вогонь. Тяжко попареного на лиці й руках хлопця перевезли до лічниці. „Герої" нападу втекли.

СТРІЛЯВ З КАТАПУЛЬКИ ДО АКТОРІВ НА СЦЕНІ.

Підчас вистави „Повшехного Театру" в Мокотові під Варшавою 15-літній учень вселюдної школи стріляв із салі глядачів до акторів на сцені з катапульки. Двох акторів болючо поцілили постріли. Коли „стрільця" схопили, він оправдувався, що бажав „провірити справність свого ока".

ЗАБОРОНА ПРАКТИКУВАТИ ЧУЖИННИМ ЛІКАРЯМ.

Директор стейту Порто Алеґро в полудневій Бразилії відібрав право практики лікарям чужинцям, які ще не практикують 10 років. Число таких лікарів сягає 130; між ними є українці, німці, італійці, мадяри, москалі, жиди та один поляк. Покривджені лікарі відкликалися до суду.

ВИЇХАЛИ ДО БЕЛЬҐІЇ НА РОБОТИ.

З Познаня виїхав траспорт 70 родин робітників з Польщі, вже давніше зрекрутованих, до Бельґії на роботи. Чергова партія виїде до Люксембурґа незабаром. Притім треба зазначити, що українських робітників на ці виїзди не приймають.

ІСТЕРИЧНА МАТИ ЗАМОРДУВАЛА В СНІ СВОГО СИНА.

У Ряшеві трапився дивний і рівночасно жахливий випадок. 51-літня Анна Чудикова замордувала, будучи в сні, свого сина, 27-літнього Антона, фабричного техніка, що заробляв 500 зл. місячно. Анна Чудикова зраджувала віддавна вияви істерії й уже кілька разів намагалася померти.

„ЗАТРУЇВ У 161 МІСЦЯХ ПРОМОВУ МОЛОТОВА".

В київськім відділі агенції „Тасс" відбулася чистка. Змінили всіх урядовців, а головного редактора Онуфрієнка арештували за те, що останню промову Молотова „затроєно" у 161 місцях так, що вона стала контрреволюційна.

ЗЛОДІЇ В КІНАХ.

По кінах у Лодзі вештаються вже від довшого часу злодії, що підчас сеансів відтинають жилетками, або бритвами дорогоцінні ковніри з дамських футер, перевішених через поруччя фотелів. Поліція арештувала в одному кіні двох злодіїв, що виходили з вкраденими частинами футер.

ЖЕБРАК У СТРОЮ ПАСТОРА.

У Торонті засуджено оригінального жебрака, який у строю пастора натягав на ріжні суми орґанізації і багатших людей. Є ним „професор" Томас Ґрей, засуджений на 200 долярів кари або на два місяці вязниці.

НЕ БОЇТЬСЯ ЯҐУАРІВ, АЛЕ МАЄ СТРАХ ПЕРЕД ЖІНКОЮ.

Саша Сімейс є, щоправда, парижанином, але в Парижі мало переживає, зате постійно волочиться по непролазних пущах Полудневої Америки. Сімейс має славу найвідважнішого ловця і людини зо сталевими нервами, бо одною тільки списою, без жадної пальної зброї, закатрупив уже 28 яґуарів. Яґуар, або пума, це дуже кровожадна, бистра й небезпечна потвора, а полювати на нього одинцем, а ще звичайним ратищем — значить наразитися на нехибну смерть. Одначе Сімейс, хоч є вже людиною в літах, бо двигає на плечах майже пятий хрестик, не боїться заглядати смерті в очі й успішно продовжує лови на яґуарів.

Але та безбоязна людина є великим трусом під іншим оглядом. А саме — він боїться жінки і женячки...

Він каже, що ніколи не ожениться, бо не хоче бути під жіночим пантофлем. Жінка напевно заборонилаб йому полювати на яґуарів, а ще й самою списою, а без того його життя не малоб ніякої цілі.

ДВІ ШИБЕНИЦІ ЗА ВБИВСТВО В БЕЛЗЦІ

ЗОЛОЧІВ. — На основі вердикту суддів присяглих у справі експропріяції в Белзці трибунал проголосив присуд, яким засудив: Гілярія Кука і Володимира Качора на кару смерти через повішення, Петра Цицу на кару досмертної тюрми, а підсудних Ярослава Дзядигу, Василя Галапу і Володимира Івакова — кожного на кару двох років тюрми. Засуджені приняли присуд спокійно. Вістки про присуд ждали перед судовим будинком сотки селян та золочівських громадян.

МАСОВО РОЗВЯЗУЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ТОВАРИСТВА.

РОГАТИН. — У цілій Рогатинщині зачинає староство розвязувати ріжні українські товариства. В інших переводять постійні поліційні ревізії. В останнім часі розвязано читальні „Просвіти" в таких місцевостях: Вільхова, Фрага, Лучинці, Долиняни, Кліщівна, Підгороде. Розвязано філію Тов. ім. П. Могили в Рогатині. І розвязано товариства „Сокіл" у таких громадах: Лучинці й Липиця Долішня. З інших місцевостей покищо нема ще точних відомостей.

СУДЯТЬ І ЗА ЛЕҐАЛЬНУ ПРАЦЮ.

СТАНИСЛАВІВ. — Відбулася карна розправа проти В. Мартинця і товаришів за приналежність до О.У.Н. Прокураторія закидувала підсудним те, що вони своїми націоналістичними рефератами і своєю працею в леґальних українських установах приготовляли цілий український нарід під культурноосвітним, а передовсім господарським оглядом до будучої національної революції і відірвання східньої Галичини від Польщі. Ріжні свята, ювилеї і т. д., говорив прокуратор Трембалович, це покришка, це все діяльність у користь Організації Українських Націоналістів. Таксамо такі відправи богослужень, як у Богородчанах у память померлих „кавалерів", є притокою для відправи богослужень у память Біласа і Данилишина. Бо, казав прокуратор, конфіденціяльні вістки стверджують, що священик справді може згадувати імена померлих кавалерів, але в думці має — память Біласа і Данилишина. Потім трибунал засудив В. Мартинця на три роки, а Петра Атаманюка на 2 роки вязниці, відібравши заразом обом підсудним громадянські права на 10 років.

ДО БОРОТЬБИ З НЕҐРАМОТНІСТЮ И АЛЬКОГОЛІЗМОМ!

ЛЬВІВ. — По всій українській землі під Польщею понісся клич боротьби з новим нещастям — з поворотом села до неписьменности і горівки. Українська преса подає жахливі вісті про стан письменности на українських землях під Польщею, бо на тих землях є аж 1,720,000 українців у. пошкільному віці (від 14-го року життя вгору), що не знають сьогодня основ грамоти. Себто, є стільки молоді й старших, що не вміють ні читати, ні писати. На біду, знов зачинають під польським лихоліттям вертатися часи, що без горівки не може обійтися ні один празник, весілля, хрестини, а навіть по похороні „заливають" хробака, щоб весіліше було в хаті. Це значить, що та язва, яка довгі століття тримала український нарід у своїх обіймах і довела його майже до жебрацької торби, знов зачинає підводити голову.

На села!

Супроти цього поведено велику кампанію, підчас якої кожний грамотний українець повинен впродовж ювилейного року „Просвіти" навчити одного неписьменного українця грамоти, а кожний інтеліґент повинен у тім році поїхати хоч 2—3 рази на село з якимсь відчитом чи рефератом на якусь актуальну українську тему.

МУСОЛІНІ ВІДГРОЖУЄТЬСЯ.

РИМ. — Італія тепер уже нікого не боїться. Вона може виставити до 9 міліонів війська. І має знамениту фльоту та літаки, одні з найкращих у світі. Так заявив Мусоліні у відповідь усім тим, що не хотілиб числитися з домаганнями Італії.

ШУТКУЄ СОБІ З ЖИДІВСЬКИХ САМОГУБСТВ.

ВІДЕНЬ. — Німецький міністер пропаганди, П. Ґебельс, казав у промові, що в світі розписуються про страшні самогубства в Відні. А тих самогубств нема тепер більше, як було до приходу нацистів до влади. Є тільки, казав Гебельс, та ріжниця :перше відбирали собі життя німці, а тепер у більшості жиди.

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВІ ПРОЦЕСИ.

МОСКВА. — Незабаром зачнуться нові політичні процеси; два проти високих урядовців і дипломатів, а третій проти генералів. Той останній буде тайний.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КАРДИНАЛ СОБОРНИК

Не тільки в американській, але певно й у світовій пресі стала правдиво сензаційною та новинка з Відня, яка донесла про письмо віденського кардинала Інніцера, вистосуване до Осипа Біркеля, нацистичного головного організатора для Австрії, що кінчилося словами „Гайль Гітлер!", дописаними власноручно кардиналом. У тім письмі, як відомо, кардинал візвав австрійських католиків голосувати підчас плебісциту за злиття Австрії з Німеччиною, зазначуючи, що тепер зачнеться нова ера співпраці між католиками і націонал-соціялістами.

Очевидно, що такий поступок кардинала Інніцера, має немале значіння. Бо саме на цього кардинала і клєр покладали австрійські монархісти великі надії, а зокрема бувша цісарева Зита і її син Отто Габсбурґ, уважаний „леґітимістами" за престолонаслідника. Втративши тепер ту одиноку підпору, не диво, що Отто зараз звільнив „леґітимістів" від льояльности супроти нього. Та кардинал звільнив себе від такої льояльности, як бачимо, і без „дозволу" молодого Оттона. Ось тим він і врятував свій авторитет і церкви, бо завчасу відмежував їх від „протесту" Оттона проти злуки Австрії з Німеччиною, себто від такого нерозумного кроку, який назвав один з нацистичних провідників „протестом німецького зрадника і штубака". А з такою характеристикою може погодитись навіть той, що є ворогом нацистів. За те й нацисти тепер так високо ставлять кардинала Інніцера і підкреслюють, що він завжди виявляв себе всенімцем і заявлявся за злуку Австрії з Німеччиною. Іншими словами, хвалять його за те, що в своїх учинках керувався завжди в першу чергу німецьким патріотизмом.

Ми згадуємо за те все ще з того боку, що імя кардинала Інніцера є дуже добре відоме українцям. Це він був головним промотором тої великої акції, що була звернена проти Советів, коли вони для політичних цілей голодом виморджували міліони українського народу. Це він пішов був разом з протестантами, а то й із жидівськими рабінами, щоб перед світом виявити документами ті страхіття, які доводиться переживати народам, що опинились під Советами. А що кардинал Інніцер вів протисовєтську кампанію ще й тому, що Совети це руїнники релігії, то це річ очевидна. І те все певно заважило багато й на його відношенні до нацизму, в якім він добачує найсильнішого ворога большевизму.

На всякий випадок кардинал Інніцер поступив надзвичайно відважно, хочби вже з того боку, що на нацистичну владу кидає від довгого часу громами відомий монахійський кардинал Фавльгабер. Про все те кардинал Інніцер знав, як і знав про відношення Ватикану до нацистичної влади і його протести проти переслідування католицької церкви в Німеччині. Колиж таки відважився на таке, щоб написати в таку хвилю „Гайль Гітлер!" — то видно, що тут заважили інші надзвичайні арґументи. Це був привіт у першу чергу тому, що обєднав століттями розділений німецький нарід.

ПО ПЕРЕВОРОТІ В АВСТРІЇ

Сталася велика зміна з тою клаптиною Австрії, яка ще осталася була зо старої монархії, а яка була чисто німецьким краєм, без усяких ріжнонаціональних додатків.

Стався попросту „аншлюс" — прилука до німецької держави, а доконав цього бувший „капраль" і „кімнатний маляр". Те, що великі дипльоматичні „хвилософи" видумали по світовій війні, а саме, щоб німецький нарід в Австрії не смів злучитися разом зо своїми братами в німецькій державі, тепер знищив Гітлер своєю смілою постановою та негайним виконанням її.

Памятаймо, що монархісти, клерикали, а в останніх часах ще й соціялісти були проти цеї злуки — кожні з них з інших причин.

Однакож сама ідея злуки ширилась і мусіла мати багато прихильників, коли лише з самих утікачів австрійських націонал - соціялістів (в скороченні: „наці") зорганізовано в Німеччині на границі Австрії армію з 20,000 людей.

Гітлер старався найперше по доброму помогти австрійським нацистам дійти до впливу і значіння і тому запросив до себе австрійського канцлера Шушніґа на переговори.

Здавалося, що Шушніґа Гітлер цілковито собі позискав. Він, вернувшися з конференції з ним амнестіонував засуджених „наців", а визначного представника цеї партії, д-ра Сайса Інкварта, зробив навіть міністром.

Та нацисти занадто розпустили крила і Шушніґ цього налякався та тому рішився перевести загальне голосування на річ державної самостійности Австрії. Він вірив, що католицький клєр йому допоможе і що справа піде гладко.

Гітлер бачив добре, до чого то йде. Тому зажадав відсунення голосування, на що Шушніґ очевидно не згодився. Гітлер зажадав від президента Австрії зміни міністерства, і остаточно міністер Сайс Інкварт звернувся урядово до Німеччини прислати своє військо до Австрії для вдержання порядку.

На це тільки й ждав Гітлер. Військо вмашерувало наперед в полудневі частини Австрії, а за ним приїхав і Гітлер.

Дальші події відомі. Чув я тут у Львові через радіо промову Гітлера, що її виголосив з бальконy готелю „Імперіяль", чув я добре, як він казав: „Не два міліони людей в оцім місті, але 75 міліонів нашого народу в одній, спільній державі є зворушені й захоплені оцим великим історичним зворотом. Всі вони складають торжественну присягу, що хочби й не знати що ще сталося, німецька держава в теперішнім виді ніколи не буде заломана, ніякий примус і ніяке насильство не можуть цеї присяги зломити!"

Слова ті були рубані мов мечем, а з самого тону бесідника пробивалася незвичайна енергія і сила.

Дотеперішня Німеччина обіймала обсяг 471,000 кільометрів квадратових, а Австрія 84,000 кільометрів кв. Відтепер спільна їх поверхня обійматиме 555,000 кільометрів кв. Отже Німеччина займає тепер перше місце по европейській частині Советської Републики, бо Франція має лише 551,000 кільометрів квадратових.

Притім пригадаю, що ціла Европа має 11,423,000 кільометрів поверхні. Всі землі, заселені в Европі українцями, мають 750,000 кільометрів кв. поверхні. Отже й ми повинні мати почуття нашої величі і нашої сили. Але ту силу треба зорганізувати. Треба задрімалого українського льва збудити.

Зо злуки Австрії з Німеччиною видно, що цілий той Гітлерів замах в Австрії був заздалегідь добре приготований. Візьмім лиш на увагу, що власне перша дирекція поліції вивісила два величезні гітлерівські прапори — то є зі „свастикою" (закривленим хрестом). Та й перші поліції появилися на вулицях з гітлерівськими перевязками на лівих рукавах.

Всі дальші події вказують виразно на те, що все те мусіло бути підготовлюване довгий час. Добра наука для інших, що хочуть чогось подібного діпняти.

Клим Обух.

Для немовлятка колиска є величезним простором; а як виросте, то ввесь світ здається йому затісний. **(Шілер).**

МОБІЛІЗАЦІЯ ДУХА

„Мусимо перевести мобілізацію духа! Передумовою тієї мобілізації є поширення української преси".

„Українська преса мусить знайти відчинені двері кожної української хати". А це тому, щоб „майбутня історія не таврувала нас, що у вирішних часах, коли у світі відбувалася духова мобілізація народів, ми з байдужністю лінивого Івана втікали від українського часопису і друкованого слова, повторюючи сакраментальне „я з того хліба їсти не буду".

Ось таке читаємо в старокраєвім часописі „Наш Прапор". Це живцем можна пристосувати й до наших відносин в Америці. Але з тим, що коли в старім краю ще можна принаймні старатися якось виправдувати нашого селянина, що не купує українського ґазети, то тут в Америці нема на це ніякого виправдання. Тут нема країна темноти. Тут кожний на кожному кроці бачить, що культурна людина не може обійтися без часопису, таксамо, як не може жити без хліба і води. А хто хоч трохи застановляється над нашою будучиною в Америці, той хіба зрозуміє що без української преси не буде й українського життя в Америці.

В Ріднім Краю ведуть пропаґанду за підтримку української преси в тім розумінні, що це підготова до нашої остаточної національної перемоги. Без такої підготови, себто без поширення української преси між найширші верстви нашого народу, не можна думати про те, щоб ми могли у відповідним моменті бути настільки сильними, щоби перемогти наших ворогів. Про положення нашої преси пише „Наш Прапор" між іншим таке:

„Гляньмо ближче на справу української преси. Не потребуємо доказувати цифрами, що українці мають у порівнянні з іншими культурними народами найменше часописів, а часописи — найменше передплатників. Малі европейські народики перевищують нас так, як ми муринів в африканських пралісах. Правда, ці народики мають свої держави, але це зовсім не оправдує наших занедбань і байдужности в цьому напрямку. У нас усе ще часто дивляться на часопис, як на зайву витрату грошей, як на „люксус". Мовляв — з політики хліба не буду їсти. Так теж говорили наші наддніпрянські брати. Говорили, аж побачили тепер, що вони дійсно не їдять з „політики хліба", бо цей хліб — так з комори чи з землі селянина — їсть сьогодні червона наволоч; вона робить політику, бо наш селянин втік від неї, доповідаючи: „моя хата скраю", чи „най собі пани політикують, а мене з хлопа не скинуть". Ця „хата скраю" щезла, і „з хлопа" скинули. Сьогодні український селянин, виганяний в фільварок колгоспу, бачить, яким самогубним ділом є байдужність у громадянських справах, утеча від часопису, від свого друкованого слова.

„А громадянські справи, часопис, друковане слово, організація, боротьба за свої права — це все тісно вяжеться з собою. І помиляються грубо ті „осередні" люди, що, будуючи „Народний Дім", „щадять" на передплаті часописів. Мовляв, „мусимо щадити, бо будуємо". Ні, панове! Така „ощадність" не веде до цілі. За ті гроші, що коштували непредплачувані читальнею часописи, ще ніхто не збудував і не побудує дому. Зате — зовсім певно — така „ощадність" кине духове життя в читальні десяток років взад і в новопобудованій домівці крім гульків чи навіть пиятики нічого путнього не буде. Бо за той грік-два, коли саме в селі треба якнайвищого розгару духа і духової поживи, люди, не маючи часописів, відвикнуть від освітньої праці, стратять лучбу з краєм, з розвитком національного життя і кінець-кінцем опиняться між найбільш відсталими селами. І ми вже бачили неодно таке „ощадне" село, яке „ощадностями" на часописах так „доробилося", як Заблоцький на милі. Правда, дім — з допомогою американських братів — поставили, але ці „ощадності" так боком вилізли, що вкінці й домівку втратили і все громадянське життя в селі пішло в шкеребеть".

При молитві та при голенні прибираємо однаково поважну міну. **(Гебель).**

ФІНАЛЬ „МОСКОВСЬКОЇ ДРАМИ"

Сензаційний, хоч усіми давно передбачений вислід московського процесу проти 21 членів „старої ґвардії" та визначних лікарів відбився гомоном по всьому цивілізованому світі.

„Обзервер" з 13 березня пише: „...Наслідки цих нечуваних ревеляцій про внутрішне положення в Советах вже дались відчути за кордоном. Соціялісти по всьому світі попали в непримене положення та відмовляються врешті мовчати. М. Блюм каже, і то напевно без перебільшення, що цей процес дав у руки зброю всім ворогам французько-советського пакту."

(Англійська) Незалежна Партія Праці кричить, щоб диктатор з Кремлю здержав своє криваве діло. Але ці великі приятелі Советів таки мусять признати, що перед судом не стояли самі тільки московські вязні, але й сама совєтська бюрократична система.

„Дейлі Телеґраф Енд Морнінг Пост" (з 14 березня), повідомляючи про смертні присуди на 18 „старих большевиків", запитує із здивуванням, „як це можливо, щоб стільки вірних та відданих учеників ленінської біблії могли стати зрадниками ідеї та своєї батьківщини?" А далі „...через безпощадність Сталіна згинули не тільки ті, що були засуджені на смерть, але згинула теж ідеалізація Совєтів, ця апотеоза їх, яка, хоч соромливо, але ще цілко держалася в умах ріжних прихильників Советів поза межами Росії. Росія втратила значіння великої держави в тому менті, коли ті, що вірили в її силу, найбільше числили на її піддержку. Але на цьому ще не кінець! Це ще не останній удар, який завдав Советам цей диктатор-інквізитор. Більшим ударом був факт, що світ врешті переконався, що большевизм перегнив до самого ядра, і що Советами правили або найбільші зрадники, якіх світ знав, або людина, що сидить у Москві та держить деспотичну владу у своїх руках, це вбивник-маняк".

(Укбюро, Лондон).

Пригода повторює вічно у щораз ширших розмірах ту саму думку. Тому капля води є образом моря. **(Гебель).**

Мирон Ф. Невістич.

ПОВЕРНУВСЯ З ЧУЖИНИ...

І між високими боснійськими горами вміє бути гарне й приємне веремя у весняні теплі і соняшні літні дні. Там, де чотири довгі місяці царить „царство метелиці" й леду. Весна, принесена на крилах південного вітру з горди морських хвиль, заквітчає полянки, що наче зелені килими простягаються посеред тих височин і прибере дерева високих лісів, що зимою з повислими від тяжкого снігу галузями так сумно виглядають. Гори, голубе небо, зелені ліси та журкотіння лісових джерел роблять цю країну країною захоплення та душевних мрій. Хто подумав би, що це земля, що це країна терпіння та вікового рабства!

Такого одного соняшного ранку тому три роки в невеличкому селі Ш., що притулилося під високою лісистою горою, коли сонце вилискувалося над потоками й вербами, розпрощався чоловік із жінкою й батько з дітьми в дверях убогої хатини, що стояла на краю села під горою.

Кілька довгих цілунків, кілька сльоз і схвилюване море болючих почувань у серцях і вже чоловік і батько ступав попри потічок, що протікав під хати, вився в тіні верб і протинав срібними закрутами цвітисту леваду.

З торбою на широких плечах ступав сумно гордий босняк. Вибрався в далекий світ, у Бельгію. Тяжко жити, а муситься жити. Йде, щоб заробити щось для себе та для своєї любої жінки й дітей.

Змучений вигляде той кремезний чоловік. Болюча розпука зворушила його серцем. Воно плаче, хоч було в таких сильних грудях. Тому й не бачить тепер на краю левади недалеко потока звалищ великої будівлі. Це знак колись великої турецької могутности, де горді турки проводили пристрасні ночі, осолоджувані місячним сяйвом, запахом левади та шепотом верб і потоків, що журкотять під ними. Більш дивив його душу й тому нічого не бачив. І краса природи й думки про сумне минуле, все те щезло перед невиразною будучиною.

Так то нині рано, приневолений бідою, розлучився на довгий час батько родини із своїми дорогими. Відходить у невідомий світ. Несе з собою лише силу своїх мязів і грудей. А мати сумна лишається, в пустій хаті, з двоїчко гарненьких, одначе бідними дітками. Що буде з ним? З нею? З усіми?

Сів у місті у залізницю й відїхав. Їхав кілька днів і ночей. І яке життя жде його?

А жінка, діти?

Мати працює й молиться. Вся її любов зосереджена довкола журби за двоє малих, бідненьких дітей. Татцуня, так звалася старша його дитина, мала вісім літ, і її брат Іванко, шістьлітній, бавилися біля потока, в тіні верб, робили собі млинки з прутиків. Раділи, як вода розприскувалася. Вганяли по леваді за метеликами, та зараз вернулися, як мама сказала, що не вільно, бо то чуже. Вилазили на верби. Шукали сорочих гнізд із яйцями. Іванко хотів їх вибрати. Та Тацуня, наче янгол, із золотистим волоссям, із червоною шапочкою на голові, зпід якої сяли великі чорні очі, вміла сказати: „Братчику, добрий Бог покарає тебе, що лазиш і нищиш гнізда. Як бувби твоїй мамі, колиб хтось забрав тебе й убив?" І малий Івась послухав сестру. Не рушив ніколи мешканців верб. Ніколи їм нічого злого не вчинив. Верховіття верб шуміло над ними, потік їм журкотів, а мати на них поглядала крізь вікно. Так їм минали дні.

Батько мучився, працював. Присилав часто листи. Ніколи не забував про них. Коли лише міг, посилав то сто до двісті, то двіста пятьдесять франків. Віднимав собі від уст, їм присилав. Це було для нього розрадою. Серед таких думок і почувань лекше було все переносити.

Маленька золотоволоса Тацуня часто питалась мами:

„Мамо, коли тато вернеться?" За нею повторяв це маленький Івась. Мати все відповідала: „Вернеться на Різдво". А як Різдво минуло, а батька не було, тоді відповідала: „Вернеться на Великдень". Так минуло півтора року. Листи часто приходили. І гроші також.

Та після півтора року перестали листи приходити. Минув місяць, два чотири, а батька не було. Мати засумувалася.

Часто плакала. Вони, маленькі, не повинні були знати того. Вона все перед ними була весела. Коли питалися про батька, відповідала, що здоровить їх і що привезе їм нові черевики. Ходитимуть у тих черевиках лише до церкви та до школи. І діти весело й безжурно далі бавилися. А неньчине серце давив біль. Сумнів гриз. Коли дивилася на дітей, питалася сама себе: „Що буде з них? Вже чотири місяці не маю ні одного листа. За що куплю їм хліба? Чим їх під зиму огрію? В що обую? Та що з ним? Чи не забув він про нас? Може сердиться на нас? Боже, Боже!" — ломила руки нещаслива мати й жінка.

І вона одного дня рішилася написати чоловікові довгий, жалісний лист, у якому докоряла йому, що забув про них і просила, щоб згадав їх, бо не мають ніде нікого.

За місяць вона дістала відповідь. Між іншим писав таке:

„Дорога Маріє, сину Іване й дочко Тацуне. Дістав я вашого листа, в якому мені докоряєте, що не пишу до вас, бо я забув вас і сердитий на вас. Я на вас не серджуся. Боже борони! Не маю защо бути злий на вас. Я злий сам на себе, бо нема роботи й не можу вам помогти. Тому я і не писав до вас. Я в чужому краю, в проклятій Бельгії. Нікого не маю, що поміг би мені. Тут дуже тяжко за роботу. Головно для чужинців. Є тут наші люди й босі й голі, голодні. Чотири місяці, дорога Маріє, тай на пятий пішло, як я не маю ніякої роботи. Ходжу, шукаю роботи й голодую. Крім того останніми часами, мене щось дивно болить. Кашляю і щось мене душить у грудях. Може бути, що я перестудився. Як Бог дасть, як буде праця, як настануть гарні дні, буде ліпше, я працюватиму до Різдва, а потім вернуся. Тяжко тут жити. Волію вдома й чорну землю гризти, ніж тут, на чужині, скитатися.

„Більше так нічого, лише здоровить Тебе, сина Івана, дочку Тацуню ваш Ілько".

І одного холодного вечора перед Різдвом він вернувся до дому. Блідий, змарганий, змучений голодом, тяжкою працею та журою за жінку й діти.

Привиталися. Було багато сліз, багато розпитували одно одного, та він був перетомлений. Маріє, я слабий, я рад би покластися, сказав він тихо, як діти вже самі забавлялися.

І поклався в ліжко в своїй нужденній кімнаті. Відніс відси сильні руки й здорові груди. А тепер! Тепер! Поклався втомлений, виснажений. Тяжкий, томлячий кашель і кров бухнула з рота. Жінка скрикнула, діти запищали. Був непритомний. Горячка піднялася. Згорить виснажений остаток сильної людини. Оставить жінку. Покине діти любий батько й живитель.

Запала нічна темрява. Він увесь час був непритомний. Віддихав скоро. Діти заснули, а вона, жінка, всю ніч не спала. Доглядала його. Боже, яке бліде його лице, шептала сама до себе. Як його руки висохли. Як він змінився! Мусітиме довго відпочивати, заки прийде до себе. Продам і корову, коби тільки він видужав, а потім Бог дасть усе. Так то вона до ранку роздумувала.

Його облив піт. Шептав: Боже, що буде з ними? Не сердьтеся на мене. Ох, я люблю вас. Я віддав би все, Боже, Боже!

А потім пробудився, а над ним плаче жінка й донечка.

— Що ти говориш, Ільку, що з тобою?

— Нічого, нічого, мені снилося щось страшне. Ви на мене сердитеся, що я вам нічого не присилаю; я бачу, як ви вмираєте з голоду.

— Вспокійся, дорогенький, вспокійся. Бог дасть, що знову буде все добре.

Він узяв донечку за руку, приголубив її та поцілував. Усе тяжче. Часто вибухала кров. Й одного ранку втомлені груди перестали віддихати. Ні ніжність жінки, ні любов дітей, ніщо не помогло.

Дзвони тужно дзвонили. Марія плакала, а Тацуня й Іван заходилися від плачу за дорогим батьком. Прийшли й віднесли його на старий сільський цвинтар.

Пройшла зима. Весняна радість і чар знову розсипалися по полях і горах. Тацуня й Івась знову бавилися над потоком. І знову верби вилискувалися до соняшного світла. Пташки вили гніздечка. Метелики літали понад левадою. Все було, як і кожної весни, лише мала Тацуня якось поблідла. Вже не така весела.

Одного дня перед полуднем вернулася з забави до мами та сказала:

— Мамо, мені гарячо. В мене болить голова. Я положуся.

— Положися, доню, тут на татове ліжко — сказала та поцілувала в чоло.

Весняні дні минали. Потік і далі журчав, укритий в тіні верб. Потік тік, а життя малої Тацуні згоряло на ліжку її нещасного батька. Вона віддихала й видихала міліони бацилів, що їх батько оставив на подушці, на покривалі, на дошках ліжка. Всюди.

І літо минуло. А осінь із холодними вітрами обходила довкола хати. Життя в природі вянуло, а втомлене тіло дівчинки, наче зірвана цвітка, вянуло.

— Мамо, мамо, диви, який гарний хлопчик лазить по вербах, та він не заподіє кривди пташкам. Дивись, мамо! Води!

І зараз перестала навіки віддихати.

Верби тяжко хиталися під подувом холодного осіннього вітру, що зривав із них листя та кидав у мутний потік, що піднявся від осінніх дощів. Попри потік ішов сумний гурток людей: понесли на цвинтар маленьку Тацуню. А верби все неспокійно шуміли, плакали великими каплями дощу за малою мученицею.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Михайло Дудра: Просимо подати до „Свободи" місце Вашого перебування й адресу.

З ДНЯ

МАНІЯ ВЕЛИКОСТИ.

Наші сусіди поляки — взяв би їх Панбіг у свою опіку — хоріють на манію величкости. Вони на кожному кроці стараються наслідувати якісь великі річи; не конче добрі річи, але обовязково великі. Ось, наприклад; вони вже від двох десятків років стараються роздути свою державу до таких границь, щоб нагадувати нею якесь західньо-европейське „моцарство". Не беруть під увагу того, що їх нема навіть 20 міліонів. Вони хотілиб рівнятися коли вже не Німеччині, то бодай Англії, Франції, або Італії, себто тим народам, які мають від 42 до 45 міліонів людей. Вони завидно споглядають на чужих міністрів і аж вискакують зо шкіри, так би бажали собі сидіти десь у Женеві, чи у себе вдома, та, вдаряючи кулаком по столі, хотілиб, щоб їх боявся цілий світ і про їх силу розписувалися всі газети.

ТАКЕЖ І В ІНШИХ ДІЛЯНКАХ.

Той величезний апетит „бути великими" поляки зраджують на кожному кроці. Перелетить, наприклад, якийсь Линдберг через Атлянтик, преса цілого світу розпишеться про нього, а поляки вже собі „рихтують" свого Линдберга, купують у французів літака й посилають його, щоб конче переїхав океан. Здійметься бельгійський професор Пікар у стратосферу, розпишеться про нього світ, — диви, а поляки вже собі „рихтуються" у стратосферу. Замордує французький злочинець Ляндрі одинадцять жінок; — диви, а польські газети вже підшукали якогось польського злочинця і гордо називають його „польським Ляндрі". Створили Мусоліні і Гітлер політичний союз, називаючи його „вісь Берлін—Рим", — диви, а поляки вже собі творять „вісь Балтик—Чорне море".

Егеж, Балтик—Чорне море. Правда, полякам до Чорного моря ще далеко і заки вони його побачать, то ще їм нераз в очах почорніє, та всетаки вони вже нині опирають на ньому один кінець своєї „оси"; бо нині є мода на „осі".

ДУШЕВНА ХВОРОБА.

Така „пасія" дорівнювати іншим, а навіть перевищувати інших, є душевною недугою. Ця недуга вселюється нераз в особу, а нераз у цілий нарід. Аналізуючи докладніше цю недугу, можна сказати, що вона, хоч прямує до пустого вивищування понад інших, то фактично виливає з внутрішнього почуття нижчости і нікчемности.

Індика можна назвати „мегальоманом", себто свого роду „гордієм" тому, що він надувається і насторчує своє піря, щоб тим зробити себе більшим. Але колиб індик думав про себе, що він уже достаточно великий, то не надувавсяб. Він надувається саме тому, що чує свою внутрішню маленькість, мізерноту. Щоб заховати її, він насторчує своє піря і робить себе більшим.

ТЕ САМЕ З ЛЮДЬМИ.

Те саме є з людьми. Люди, що мають склонність дутися як індик, робити себе більшими, як вони є в дійсності, це фактично люди з великим внутрішнім почуттям маленькости.

Такі люди звичайно вдягаються і причепурюють своє обличчя на такий лад, щоб набрати „поважного" вигляду. Вони залюбки говорять про свої особисті „подвиги", про свій „розум", про свої звязки і знайомства з „великими людьми". Двацять разів на мінуту в розмові вони вживають займенника „Я". А вживають вони того займенника саме в таких хвилях, коли йде розмова про якусь добру, гарну, велику річ, зроблену кимсь іншим. Коли хтось скаже: „Громадянин Н. Н. розумно вивязався зо свого завдання", то такий душевно хворий „гордій" зараз втрутить своє слово і скаже, що він також вивязався добре з якогось свого завдання. Коли хтось скаже, що він має добрі звязки десь в адміністрації, політиці чи бизнесі, то „гордій" з внутрішним почуттям нижчости зараз буде наводити, які то він має звязки, і т. д. Чому він це робить? Пощо він усе втручує до розмови свою особу і хвалиться видуманими осягами? Тому, що він підсвідомо чує, що його дійсна особа, дійсна величина, його дійсні здібности не вистарчають. Вони дуже маленькі. Треба їх штучно збільшити, як збільшує індик надуттям піря свою величину.

З тих причин дуються також наші сусіди.

СЬОГОДНІШНЯ „АВСТРІЯ"

Цікаве місто Інсбрук.

Сьогоднішня Австрія це дуже дивна країна. Ділиться на: Відень, місто старих памяток і невигідно положений духовий осередок у провінції (давніше) Долішній Австрії, Горішня Австрія, Зальцбурґ, Стирія, Каринтія, Тироль, Форарльберґ, Бурґенлянд (західня частина Угорщини). Все це довга, витягнена кишка на 700 миль, від Відня до швайцарської границі це місце численних лещетарських і спортових прогульок, не лише із самої Австрії, але й з Італії, Швайцарії, Німеччини, Чехії та Франції. Під оглядом краєвидів це незрівняний терен. Поїзд веться здовж долини, що хвилини пробігає берегом провалля, мчиться тунелями, з гуком минає мости над гірськими ріками.

В осередку того всього лежить невеличке місто Інсбрук (70 тисяч населення). Дивне місто. Мале, а має університет, знаменито уладжену комунікацію (автобуси, трамваї, позаміські прогульки), а всеж життя пливе тут повільно та спокійно. Можна сказати, що це провінціяльне життя. Інсбрук розложився посеред величезної долини, яка ділить Тироль на дві частини, тому є природним місцем, у якім сходяться всі дороги тієї частини Альп. Це найдогідніше місце для спортових лещетарських і альпіністичних високогірських прогульок.

Тироль має дуже високі, мальовничі гори. Інсбрук, що лежить 1,500 стіп над рівнем моря, має линвову залізничку, яка за 400 хвилин витягає на шпиль Гафелекар, високий понад 7,000 стіп. Це найближча гора і відси (з висоти 2,700 стіп) відбуваються лещетарські зїзди. На шпилі тієї гори є лябораторія проф. Геша, що досліджує прикмети сонячних проміннів. Довгі дні в році все тут купається у сильних соняшних проміннях. Обсерваторія побудована коштом міста. Линвова залізничка це не лише добродійство для спортовців; залізничка ця витягає теж людей хорих, які власними силами ніколи не відважилися би так високо. Люди не від нині пізналися на вартостях Інсбруку, коли записки про це місто походять із 870 року (9-те століття). Це місто, в якому найрадше проживав цісар Максиміліян І. (1493—1519). Кожний новий володар, кожний самостійний князь, а пізніще кожний габсбурський намісник оставляв по собі якісь будівлі, якісь фундації аж до оснування університету включно (1675 р.).

Культурне життя того міста справді високе. В театрі що дня вистава, раз на тиждень опера, раз оперетка. Крім того є музичні концерти. Літом дають ще більше вистав.

В Інсбруку, чистім, гарнім місті, все багато чужих туристів.

Коли комусь робиш щось добре, дай йому пізнати, що ти це не востаннє; так запевняєш собі його вдяку. (Китайська приповідка).

КАРТКА ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ В АВСТРІЇ.

З Берліну переслано радіом фотографію карток до голосування, якими австрійці мають відголосувати 13. квітня, чи вони годяться на прилучення Австрії до Німеччини. Виборець зробить значок в однім з двох кол: велике коло для подання голосу за, мале за віддання голосу проти прилучення. Ясна річ, що коло „за" зроблено більшим, щоби підсунути голосуючим людям голосування „за".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ГЕМТРЕМК, МІШ.

З діяльности Союзу Українок.

Союз Українок, від. 26, в Гемтремк узяв собі за завдання помогти Рідному Краєві, як теж нашим потребам на просвітні цілі в Америці. Щоб на ту ціль дістати трохи грошей, влаштовано в Українській Хаті баль, на котрий прибуло багато молоді і старших. На тім балі була імпреза, на дохід якої подарували гарні річи пані Стецько і Сімінська та п. Борен. Чистого приходу з балю і з імпрези було $149.55. Опісля дано виставу під назвою „Ольга Бараба". На цю виставу прибуло також багато публики. Сала Укр. Хати була переповнена. Чистого приходу було $59.73.

Зібрані гроші розділено на річних зборах так: Союзовий Дім у Дітройті $10, на українську цілоденну школу в Гемтремку $25, на погоріле село Мокряни $5; $5 для пані Качмарської, котрої два сини сидять у польській тюрмі як політичні вязні; на сироти у Філядельфії $10. Через централю Союзу Українок вислано на політичних вязнів $10, на інвалідів $10, на бойову акцію $10, на жіночу бурсу у Львові $10, на сироти у Перемишлі $10; на Рідну Школу $10; на передплату жіночого журналу „Жінка" $6. Разом вислано на просвітні цілі $121.

М. Васько, секр.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, КАЛІФ.

Черговий виступ перед американцями.

Новою приємною подією у житті українців цієї місцевости був наш виступ перед найвибранішою американською публикою, себто виступ перед World Friendship Committee of Los Angeles City Schools, в четвер, 17. березня б. р. То-го дня в год. 4 пополудні в просторій салі перший раз у житті цієї громади, як теж перед американцями в цих околицях, виступили молоді наші танцюристи і відтанцювали кілька народніх танців. Одушевлена публика не могла начудуватися красою наших народніх строїв, як і ніжними танцями Стефанії Комаринської (вчительки танців), Марусі Ногаш, Ксені Несторенко, Олі Дмитрик та Мільки Вавринчук. Танцювали виключно дівочі танці, бо досі новозорганізований Клюб Українських Танцюристів іще не вспів вивчити хлопців, щоб можна танцювати хлопячі чи мішані танці. Є надія, що все це буде зроблене, хоч треба признати, що праця йде досить поволі й серед тяжких обставин. При охочій співпраці, при жертвенній кооперації та при усильнім завзятті тих кількох одиниць, що взялися за ту роботу, надіємося, що знищиться всякі перепони і ступнево відбудується приспану забуту громаду на заході. Треба згадати, що сусідство Голивуду має деякий вплив на наш виступ, бо знято з наших танцюристів новинкарську тасьму, яку показуватимуть по американських школах та на всесвітній виставі у Сан Франсіско й Лос Анджелес Кавнти Фер. Здається, не треба підкреслювати великої ваги, яку матиме в будучині наш Клюб і яку корисну ролю він відіграє для доброго українського імени.

Крім танцюристів українці заманіфестували себе ще чудовою виставою наших вишивок та артистичних виробів, як також промовами. Промовляли В. Качмарська та автор цих рядків. Перша говорила про потребу всесвітньої дружби народів, другий про наш край, про його кривди, про большевицький голод в Україні та про змагання великого українського народу до волі. Прелеґент послугувався просторою мапою Европи.

Треба зазначити, що чисельна група вчителів та урядників із Шкільної Ради були дуже зацікавлені тими фактами і нотували їх у своїх записках. Промовця засипувано питаннями про Україну, про Гітлера і т. д. Щодо Гітлера, то одержали відповідь, що наш нарід бориться за свою волю й свою незалежність, а Україна не хоче бути другим Манчуком. Що інформації про Україну цікавили слухачів, може посвідчити факт, що промовця запросили до пятох інших клюбів, щоб дати подібні відчити, а також запрошено наших танцюристів і пороблено замовлення на українські писанки.

Ф. Луців.

З НОВОГО АМЕРИКАНСЬКО-МЕКСИКАНСЬКОГО НЕПОРОЗУМІННЯ.

Мексиканський уряд установив Вісента Корсета Герару, що був досі підсекретарем лучби, генеральним директором країнової нафтової ради що має заряджувати нафтовими маєтками, які недавно забрав мексиканський уряд.

Корінням усього зла є захланність. (Св. Павло).

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З СЕЛА КРАСНА.

При грошевій допомозі свідомих громадян у краю та при переважній підмозі свідомих односельчан з села Красна, що перебувають в Америці, ще минулого року будову нашого величавого Народнього Дому ми допровадили до того, що витягнули всі мури, а дах покрили бляхою. Цього року ми думали викінчити будову в нутрі. Але, хоч маємо якнайкращу волю, ми цього року більше не могли нічого зробити. Бо, попереше, нам залишилось біля $200 довгу з минулого року, а подруге, пожертви цього року не впливали так, як цього ми сподівались.

Покищо маємо готові дві кімнати, в яких ми примістили наше товариство, а також заложене перед кількома місяцями товариство „Кружок Сільського Господаря". Те останнє має за ціль піднести рільничу культуру нашого села. Такі кружки дуже розповсюднені по цілому краю.

Як Вам відомо, в нашім селі свідомість ще дуже маленька і на місцеві сили не можна багато рахувати. Крім того є в нас гурт збаламучених людей, які наперекір нам заложили собі читальню ім. Качковського. Ціль їх читальні очевидна: знищити почате нами діло і довести наш Нар. Дім до руїни. Та ми думаємо, що їм це не вдасться. Вони отверто говорять, що їх завданням є заводити нашою домівкою. Але вони не мають серед ширшого нашого загалу ніякого поперття. Наші господарі цураються їх і вони мусіли вже зміняти три рази свою домівку, бо ніхто не хоче їх у себе тримати.

Також ми числимо на Вашу поміч. Ми прохаємо Вас: доложіть усіх старань, щоб зібрати якнайбільше жертв до закінчення цього діла. Подбайте, щоб кожний наш односельчанин дав жертву на наш Народній Дім. Зібрані гроші просимо далі посилати на адресу відомого Вам скарбника, Михайла Цепка, в Красній, почта Ванівка (Węglowka).

Очевидно, за дотеперішні пожертви, як голова т-ва „Український Народній Дім у Красній", ще раз Вам дуже сердечно дякую та прошу не дати пропасти розпочатому ділу.

Звертаю також Вашу увагу, що правдоподібно незадово вороги нашого Народнього Дому, які заложили свою читальню ім. Качковського, зачнуть писати до Вас листи, в яких старатимуться розбити цю акцію. Прошу Вас цьому протиділати й освідомлювати наших людей у тих справах.

Засилаю Вам щирий привіт від себе і від наших краян.

Д-р Юліян Налисник.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Місячний мітінґ Бр. св. Василія, від. 168, відбудеться в неділю, 3. квітня, в годині 2. пополудні, в галі У. Н. Дому, State St. Мітінґ проголошується вчасніше з тої причини, що в годині 4:30 відбудеться лекція. Проситься прибути на час. — Григорій Лячишин, предс.; Григорій Бабин, кас.; Пилип Маник, секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

„ЗАПИСНИК МОЄЇ ЖІНКИ".

(Щось ніби гумореска).

— Гальо, пане докторе, мушу вам подати жахливу вістку...

— Що сталося?

— *Моя жінка втратила глузди!*

— Невже?!...

— Її поведінка стала вже від кількох днів підозріла. При снідании, при обіді, при підвечірку і при вечері кладе вона постійно свій записник перед себе, переглядає його, хитає головою, блідне і виглядає чогось залякана. Одначе тому, що я не маю цікавої вдачі, не питав я її про причину тієї дивної поведінки. Але нині, по обіді, не міг я вже більше над собою панувати, взяв записник до рук і кинув на нього оком. Записки, що я їх там знайшов, сильно мене вдарили.

— Щож там таке записане?

— Ох, пане докторе, мабуть господарські клопоти помішали зовсім глузди моїй жінці і розбили її нерви. А саме у записнику мала вона записані свої щоденні видатки, але в такій формі, що для мене вона стала справжньою трагедією...

— Алеж скажіть же вкінці, в чому річ?

— Пане докторе, моя жінка втратила зовсім глузди... Вона не орієнтується в часі. Вона поринула з теперішнього в минуле...

— Як ви то розумієте?

— Їй здається, що ми все ще живемо в післявоєнних часах девальвації, бо, як я зрозумів з її записника, вона починає знову в австрійських коронах рахувати. Перед собою маю її записник і можу відчитати вам деякі позиції.

— Прошу дуже.

— Наприклад учорашня дата:

Обід	700 к.
Підвечірок	950 к.
Вечеря	600 к.
Разом	2,250 к.

І скажіть мені, пане докторе, чи воно не страшне?

— Можу вас заспокоїти, пане Фартушок: Вашій жінці нічого не є. Із записок бачу, що вона гостро придержується моїх доручень.

— Вона здорова?

— Так. Ваша жінка хотіла почати відтовщевене лікування і я дозволив їй тільки 2,250 кальорій денно.

— А... так?!...

В школі.

Професор: Може хто дасть мені приклад, коли діти терплять за гріхи родичів?

Тольо Бзік: Тоді, коли родичі помагають нам писати задачі.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З СЕЛА СОЗАНЬ, ПОВ. САМБІР.

Я одержав недавно від виділу читальні „Просвіти" в рідному селі листа, в якому просять мене про поміч на докінчення будови дому читальні „Просвіти". А що в тих околицях, де я жив, нема багато наших односельчан, зате є їх більше в стейті Пенсилвенія, то я оголошую цей лист і прохаю всіх односельчан на нього відгукнутись та присилати свої жертви — або на мою, нижче подану адресу, або впрост до краю.

Цей лист звучить:

„Підписаний виділ, заохочений Вашою жертвою на будову дому читальні „Просвіти" в Созані, рішився будувати дім це здерева, тільки з цегли, щоби був певний від вогню та міг довгі роки служити будучим поколінням.

„Завдяки жертвеності наших Братів зза кордону та місцевого громадянства вдалося здвигнути величаву, як на Созань, будову. Але годі її докінчити. Від убогого населення Созаня вже більше стягнути не можна не то на будову, але навіть на сплату довгу (в сумі $500).

„Будучи в дуже прикрому положенні, бо недокінчений та непокритий дім нищиться від дощу і лихої погоди, звертаємося до Вас з проханням прийти нам з підмогою. Будьте такі ласкаві і переведіть між собою збірки на ту ціль. Наше прохання є заразом проханням цілого нашого села, а ми віримо у Ваш патріотизм та покладаємо велику надію на Вашу підмогу.

„В залученні пересилаємо збіркову листу і дві знимки з будови дому читальні. Гроші просимо слати на адресу: Читальня „Просвіти", на руки Івана Курчика, сина Петра, Созань, почта Старий Самбір.

За виділ: Петро Пелещок, голова; Іван Курчик, скарбник; Осип Штеник, секретар".

Моя адреса: **Дмитро Грабівський,** 3509 Greenpoint Ave., Long Island City, N. Y.

WPA ПЕРЕДАЄ МУЗИКУ НАСЕЛЕННЮ

Поверх десять тисяч професійних музик, узятих з льокального допомогового списку, тепер заарaнжовані для старань зробити музику частиною щоденного життя людей Америки. Їх працю започаткував Федеральний Музичний Проект WPA, а веде її д-р Николай Соколов.

Музика це одна річ, котрою майже кожного можна розвеселити, котру всі можуть почути. Одначе довгі роки в Америці добра музика була люксусом, на котрий мало хто міг спромогтися. Радіо і звукові фільми до певної міри поширили свою активність, але одні і другі не допускають музик до особистої участи, заступаючи їх фонографічними плитами.

Вигляди цих досвідчених артистів були найтемніші з початком 1935 року. Театри по цілім краю касували орхестри, музичні школи редукували відносні факультети, а приватні школи зникали. Брак праці приводив до пониження моралі. Були побоювання, що занидіє знання музичного фаху, котре набувається впродовж довгих років.

Зорганізований у жовтні минулого року Федеральний Музичний Проект не тільки дав працю тисячам людей, але перший раз дав їм можність передавати поважну музику для розваги масам американського народу.

Проект почала Адміністрація Поступу Праці головно на те, щоб дати артистам змогу заробити на своє вдержання. Одначе високий артистичний рівень і совісне виконування музичних творів були на меті перше всього. Музики, пересвідчившися, що за діставану поміч від них сподівалися звороту на рівну вартість, щиро виконували свої завдання з переконанням, що музика не може принести користи суспільству, як не буде передавана слухачам.

Успіхи їх старань видно в останнім звіті проекту, котрий виказує, що до сьогодні загально 92,088,927 людей приймали участь у 130,901 виступах. Проект тепер обіймає 127 симфонічних орхестр, 10 вокальних хорів і банд, 16 музичних ансамблів, 52 танкових орхестр, 10 вокальних хорів і 11 оперових дружин. Студенти, котрим брак засобів на приватні лекції, дістають музичні інструкції від 1,017 безробітних учителів з допомогового списку у 259 місцевостях. В музичних осередках є 13 проєктів, що дають принагідну працю переписувачам, аранжерам і бібліотекарам.

Ці цифри вказують на те, каже д-р Соколов, що поширено цілу основу американських любителів музики. „Величава музика більше не являється привілеєм щасливіших одиниць серед загалу", він заявляє. „Населення цілого краю прислухувалось до її програм і більше бажає того. Це велике число учасників створить новий ринок на сучасно безділні таланти".

Дво - річний Федеральний Музичний Проект показав, чого можна доконати при помочі уряду через програми, головно призначені на поміч убогим музикам. Музика сталася важною частиною щоденного життя міліонів людей. Однаково важний є факт, що багато здібних музик, не затративши свого музичного таланту завдяки проектам, повернулись на приватні посади.

Що інші народи пильно стежать за спробами Америки, видно з того, що в орхестрах WPA виступає Єжи Баяновскі, післаний Польщею до Злучених Держав з музичною місією, та Карльо Хавез, визначний мексиканський дириґент і композитор. Ці визначні проводирі музики вповні погоджуються з американським урядом відносно того, що було б кривдою як для народу так і для талановитих музик, якби не давано їм відповідного заняття з їх професії.

ТАЄМНИЙ КАМІНЬ У ШВЕЦІЇ ВОРОЖИТЬ НЕЩАСТЯ.

До Шведського Інституту Старовини прийшла петиція, яку підписали кілька тисяч осіб. Вони домагаються, щоби старовинний камінь, який є у північній Швеції, а відомий під назвою „Каменя у Зеленій Долині", перенести на його давнє місце. Камінь, що лежав недалеко норвезької границі, біля шведського осередка лещетарського спорту Сторліен, тому три роки усунули та прикріпили до скелі. Зробили це тому, що камінь був на багнистому ґрунті.

„Камінь у Зеленій Долині" це одна з найбільш таємничих памяток старовини. Важить більше як одну тону, а висоти більше як три стопи. Вкритий ріжними загадковими знаками, яких значіння ніхто не можуть відгадати.

Каменем тим цікавляться не лише археольоги та любителі старовини. Народня уява потворила на основі того каменя найріжніші перекази. Загально вірять, що таємні його рухи пророкують якесь нещастя. Кажуть, що таке було в 1741. році, коли Швецію втягнули у війну. Переказ каже, що коли камінь нахилиться, можна напевно сподіватися якогось нещастя.

Коротко.

— Ромку, старий друже, якже то добре, що ми стрінулися...

— Гм, та ніби добре, але я згори кажу тобі, що не маю при собі ані сотика...

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (121)

Оглді далі провадив обі білі жінки через подвіря, по якім бушували свобідно леопарди. Леопарди на вид людей зупинялись, виставляли зуби, гарчали і вдаряли по повітрю лапами, але не осмілялись підступати до них ближче. Вночі, зрозуміло, вони мали би більшу відвагу. Нарешті Оглді підвів їх до святині, в якій мешкав сам Кавандаванда.

Кавандаванда! Хто він такий? Чого він від них захоче? Джейн сподівалася, що Кавандаванда це якийсь ватажок, або найвищий жрець. Дикуни в нетрах люблять обожати своїх провідників. Та хтоб він не був, Джейн не сподівалася від нього якоїнебудь ласки. Вона прочувала, що найгірше станеться саме тоді, коли вони перед ним являться.

Нераз у минулім житті Джейн знаходилася в дуже небезпечних ситуаціях, але тоді вона бодай мала надію, що в останній хвилі таки Тарзан зявиться і її врятує. Але тепер вона не могла мати навіть тої надії. Бо звідки на світі він міг знати, що вона знаходиться в тих околицях? — думала собі Джейн. Усякий рятунок, наскільки він міг бути, залежав від неї самої.

Але Тарзан знав, що вона знаходиться в тих околицях. Але він, знаючи також небезпеку, в якій знайшлася Джейн, побоювався, що його поміч може бути спізненою... Немов вихор він гнався по нетрах, щоби прибути на рятунок своїй укоханій дружині. Лиш у рядигодин він мусів зупинятися, щоб дати змогу Тибсові і Бравнові його здігнати.